

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sustainable Attitude for Environment in Adult Education

2019-1-LT01-KA204-060634

01/09/2019 – 31/08/2021

Dalyvaujamoji fotografija: Įrankių rinkinys suaugusiųjų švietėjams

Parengė Eesti People to People, Izglītības inovāciju pārneses centrs, Neformaliojo mokymosi klubas "WE", S.A.F.E. Projects, Youthfully Yours SK, More Mosaic

Europos Komisijos parama šio leidinio leidybai nereiškia, kad ji pritaria jo turiniui, kuris atspindi tik autorių požiūrį, o Komisija ir nacionalinė agentūra negali būti laikomos atsakingomis už bet kokį jame pateiktos informacijos panaudojimą.

Turinys

Įvadas	3
A skirsnis: Metodinė medžiaga	4
Kas yra dalyvaujamoji fotografija?	5
Dalyvaujamosios fotografijos nauda:	5
Dalyvaujamosios fotografijos etapai:	6
Veiklos pavyzdžiai:	7
1. Grupės dinamikos ir tikslų nustatymas	7
2. Dalyvavimo ir dalijimosi skatinimas	8
3. Naujų žinių ir įgūdžių diegimas	8
4. Išraiška per fotografiją	9
5. Pranešimo stiprinimas ir individualizavimas	10
6. Sklaidos strategija	10
Dalyvaujamosios fotografijos metodas DVT kontekste:	11
Nėra skurdo	11
Nulis bado	12
Gera sveikata ir gerovė	12
Kokybiškas švietimas	13
Lyčių lygybė	13
Švarus vanduo ir sanitarija	13
Įperkama ir švari energija	14
Deramas darbas ir ekonomikos augimas	14
Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra	15
Nelygybės mažinimas	15
Tvarūs miestai ir bendruomenės	15
Atsakingas vartojimas ir gamyba	16
Veiksmai klimato srityje	16
Taika, teisingumas ir stiprios institucijos	17
Partnerystė siekiant tikslų	17
B skirsnis: Šalių partnerių suaugusiųjų, suaugusiųjų švietėjų dalyvavimo nuotraukų rinkinys	19
Estija	
Latvija	

Lietuva
Slovakija
Švedija
Nyderlandai

Įvadas

Vykdamt strateginės partnerystės projektą "**S.A.F.E Sustainable Attitude for Environment in Adult Education**", partnerių konsorciumas pastebėjo, kad suaugusiųjų švietėjams trūksta metodinės medžiagos, kuri padėtų jiems plėtoti **darnaus vystymosi švietimą, skirtą suaugusiems besimokantiesiems**. Siekdamas reaguoti į nustatytą problemą, konsorciumas parengė pristatomą priemonių rinkinį, skirtą suaugusiųjų švietėjams. Metodinėje medžiagoje pedagogams pateikiamos rekomendacijos, kaip naudoti dalyvaujamąją fotografiją kaip priemonę, padedančią palengvinti ir sustiprinti suaugusiųjų besimokančiųjų refleksiją ir suteikiančią galimybę dalytis savo patirtimi ir požiūriais į tvarumo klausimus. Antroje priemonių rinkinio dalyje pateiktas praktinių pavyzdžių rinkinys prisideda prie siūlomos teorijos ir padeda sėkmingai mokytis kitų veiklų, vykdomų švietimo darnaus vystymosi labai srityje.

Dalyvaujamosios fotografijos **metodai ir formos yra įvairūs: nuo** ilgalaikių kursų, kuriuose besimokantieji naudoja profesionalius fotoaparatus ir taiko fotožurnalistikos metodus, iki paprastų vienkartinių seminarų, kuriuose naudojami vienkartiniai fotoaparatai ar išmaniųjų telefonų kameros. Manome, kad joks priemonių rinkinys negali pasiūlyti tikslios sėkmės formulės. **Kūrybiškas ir empatiškas atsakas, derinamas su lankstumu, kur** kas geriau atitiks besimokančiųjų poreikius.

A skirsnis:

Metodiné medžiaga

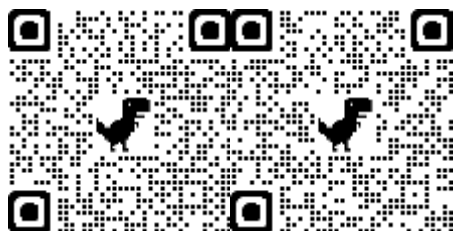
Kas yra dalyvaujamoji fotografija?

Fotografinis kalbėjimas arba dalyvaujamoji fotografija (angl. Photovoice arba Participatory photography, PP) - tai metodika ir priemonė, kuri pasitelkiant fotografiją **įtraukia bendruomenės narius į kūrybišką pokytį, siekiant pagerinti jų aplinką. PP sujungia paprastų žmonių požiūrį ir socialinius veiksmus.** Tai **dalyvaujamojo veiksmo tyrimų** pavyzdys, kai bendruomenės įtraukiamos į aktyvų dabartinių sąlygų, kurias jos laiko problemiškomis, nagrinėjimą, siekiant jas pakeisti į gerąją pusę.

PP siekia transformuoti fotografo ir objekto dinamiką, tuo pat metu nutrindamas ribas tarp nutylintojo ir pasakotojo, autoriaus ir protagonisto.

PP vienu metu gali veikti įvairiais lygmenimis:

- Asmeniniu lygmeniu tai gali būti erdvė **apmąstyti asmeninę kelionę ar tapatybę**, savo praradimus ar viltis. Tokia patirtis gali būti labai stiprinanti.
- Antruoju lygmeniu jis gali būti naudojamas **ryšiams ir bendriems apmąstymams bendruomenėje kurti**. Kolektyvinis abipusio liudijimo ir dalijimosi patirtimi aktas galėtų pasitarnauti nustatant bendruomenės aplinkoje esančias problemas ir rūpesčius.
- Trečiuoju lygmeniu dalyvaujamoji fotografija gali **atlikti svarbų propagandinį vaidmenį, kuris** gali pasiekti kitus, plačiąją visuomenę ir politikos formuotojus.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4933584/>

<https://photovoice.org/>

Dalyvaujamosios fotografijos nauda:

PP metodai **skatina mokinius išreikšti save kūrybiniais veiksmais**, tiesiogiai įtraukiant juos į nuotraukų, susijusių su jų realybe, kūrimą. Metodai **galėtų veikti kaip eksperimentinės laboratorijos, turinčios meninį ir socialinį matmenį, skatinančios atvirumą ir mainus su bendruomene, taip pat skleidžiančios pedagoginę žinią.**

Pagrindiniai PP metodo taikymo švietime privalumai:

- Vaizdas turi didelę galią **pritraukti dėmesį, perduoti žinutę ir palikti neišdildomą įspūdį.**
- Fotografija **prieinama visiems**: įvairaus amžiaus, skirtingos kultūros, socialinės ar išsilavinimo adresatams.
- Fotografija, palyginti su filmų kūrimu ir kitomis audiovizualinės išraiškos formomis, **kainuoja palyginti nedaug.**
- Fotografija **gali paskatinti imtis veiksmų** ir paskatinti pokyčius.

Dalyvaujamosios fotografijos etapai:

PP veiklos etapai gali vykti vienu metu, persidengti arba būti vykdomi kita tvarka, atsižvelgiant į tikslinę grupę ir konkrečius PP veiklos tikslus.

1. Pasirengimas ir dalyvavimas

- Suaugusiųjų švietimo problemų atpažinimas
- Veiksmų tikslų ir uždavinių nustatymas
- Pagrindinių suinteresuotųjų šalių, susijusių su veiksmais, nustatymas: suaugusiųjų švietėjai, bendruomenės nariai, politikos formuotojai, sprendimų priėmėjai, vietos valdžios institucijos.
- Potencialių partnerių įtraukimas

Svarbiausias PP proceso etapas - **nustatyti suaugusiųjų švietimo ir bendruomenės problemų ir rūpesčių sąsajas.** Labai svarbu, kad bendruomenė turėtų **bendrą supratimą** apie klausimo gilumą ir apie tai, koks yra jų vaidmuo, kaip šis klausimas veikia jų bendruomenę ir kaip su juo susiję politikai, sprendimų priėmėjai, kitos valdžios institucijos, organizacijos ir gyventojai.

2. Duomenų rinkimas ir analizė

- preliminarinių temų, susijusių su suaugusiųjų švietimu ir bendruomenės problemomis, pripažinimas
- Nuotraukų darymas
- Diskusijų apie temas skatinimas
- Istorijų fiksavimas
- Vertinimas

Aiškių, konkrečių tikslų ir uždavinių nustatymas **yra labai svarbus** sėkmingam PP veiksmų įgyvendinimui. Tai gali būti sudėtingas procesas, kuriame dalyvaus visos suinteresuotosios šalys ir bendruomenės nariai.

Sklaida ir raginimas imtis veiksmų

- Kreipimasis į politikos formuotojus, sprendimus priimančius asmenis
- Politikos ir jos įgyvendinimo vertinimas.

- Nuolatinis bendruomenės vystymasis

Suaugusiųjų švietėjai, kaip pokyčių agentai, įtraukia besimokančius suaugusiuosius į sklaidos veiklą kaip neformaliojo mokymosi formą. Suaugusieji besimokantieji išreiškia ir pristato priskirtą suaugusiųjų švietimo veiklą bendruomenei. Suaugusiųjų švietėjai arba suaugusieji besimokantieji gali daryti poveikį politikos formuotojams, sprendimų priėmėjams. **PP sklaida yra ne tik suaugusiųjų švietėjų, bet ir visų suaugusiųjų priemonė, galinti įkvėpti ir sukelti pokyčius savo bendruomenėje.**

<https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2240&context=tqr>

https://ophi.org/download/PDF/healthy_planning_pdfs/ophi%20photovoice%20guide_0916.pdf

<https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1155/2564>

<https://core.ac.uk/download/pdf/77239778.pdf>

<http://www.adaptationnetwork.org.za/wp-content/uploads/2013/07/Adaptationandbeyond14small.pdf>

<http://www.adaptationnetwork.org.za/wp-content/uploads/2013/07/Adaptationandbeyond14small.pdf>

Veiklos pavyzdžiai:

1. Grupės dinamikos ir tikslų nustatymas

Pradėdamas PP veiklą, suaugusiųjų švietėjas pirmiausia turi įsitikinti, kad suaugusieji dalyviai **supranta bendrą veiklos koncepciją ir temą ir joms pritaria**. Tai galima pasiekti lengvai diskutuojant apie dalyvių bendruomenių problemas ir rūpesčius.

Per pirmuosius užsiėmimus būtina **iš naujo įvertinti veiklos tikslus**.

Suaugusiųjų švietėjas, prieš aptardamas surašytus tikslus, galėtų paklausti dalyvių, ką jie norėtų daryti su fotografija. Grupės galima paprašyti parengti ir naujus tikslus. Tai suteikia dalyviams atsakomybės už procesą jausmą ir padeda kaip vertinga nuoroda vertinant veiklą jos pabaigoje. Suaugusiųjų švietėjas turėtų įsitikinti, kad **dalyviai supranta, jog jie gali kontroliuoti veiklos kryptį**, ir paskatinti juos teikti savo idėjas jai plėtoti.

Dalyviams, kurie anksčiau nedalyvavo rengiant panašias iniciatyvas, fotografijos kaip komunikacijos ir propagavimo priemonės naudojimas gali būti nepažįstama sąvoka. Pedagogas turėtų leisti dalyviams **suvokti fotografijos, kaip komunikacijos priemonės, galimybes**.

Pradžioje dalyviams taip pat naudinga bendru sutarimu **nustatyti pagrindines taisykles**. Jomis taip pat pagrindžiami visų lūkesčiai viso projekto metu, be to, jų nustatymas gali būti naudingas grupės formavimo pratimas.

2. Dalyvavimo ir dalijimosi skatinimas

Pagrindinių grupės taisyklių nustatymas padės sukurti atmosferą, kurioje dalyviai jausis **laisvi ir galės atvira kalbėti**. Suaugusiųjų švietėjas turi **skatinti kiekvieno asmens įsitraukimą** ir užtikrinti, kad **kiekvienas jaustųsi patogiai prisidėdamas prie** diskusijų. **Suaugusiųjų švietėjas turėtų pastebėti tuos, kurie mažiau pasitiki savimi, ir paskatinti juos kalbėti** apie savo darbą. Kai kurie dalyviai daug geriau dirba **poromis arba mažose grupelėse** nei visoje grupėje. Dalyvius paskatinti reikšti savo nuomonę taip pat gali padėti **aktyvūs žaidimai, įtraukiantys daug linksmybių**.

Suaugusiųjų švietėjas **turėtų rodyti pavyzdį ir visada rodyti pagarbą bei toleranciją**. Dalyviams turėtų būti paaiškinta, kad nesilaikant pagrindinių taisyklių nukenčia tai, ką jie patys gaus iš seminarų. Suaugusiųjų švietėjas turėtų užtikrinti, kad "problemų kėlėjų" nuomonė ir idėjos vis tiek būtų išgirstos ir, jei reikia, sąmoningai tarpininkaujant būtų pozityviau prieinamos grupei.

Pasitikėjimas yra labai svarbus bet kurioje PP veikloje. Kai dalyviai susipažįsta vieni su kitais ir pasitiki suaugusiuoju švietėju, jie gali atsiverti ir patikėti grupei istorijas, kuriomis anksčiau galbūt nenorėjo dalytis. **Labai svarbu** suprasti **konfidencialumą grupėje**. Pasitikėjimo stiprinimas gali būti ilgalaikis procesas. Bet koks suaugusiųjų švietėjo padarytas pasitikėjimo pažeidimas gali gerokai sugrąžinti veiklą atgal. Kadangi dominuojančių socialinių nuostatų nagrinėjimas gali kelti riziką, **kai kurie dalyviai gali norėti išsaugoti savo anonimiškumą**. Šią teisę reikia vertinti rimtai ir jos absoliučiai paisyti.

3. Naujų žinių ir įgūdžių diegimas

Per pirmuosius užsiėmimus, skirtus PP kaip priemonei, gali būti naudinga paklausti suaugusiųjų dalyvių, kaip jie **suvokia fotografiją**, ir padėti jiems apmąstyti, kaip ir kur fotografijos naudojamos jų bendruomenėje. Suaugusiųjų švietėjas gali paprašyti, kad dalyviai į užsiėmimą atsineštų keletą nuotraukų, kurias būtų galima aptarti. Galima naudoti bet kokias

nuotraukas, taip pat nuotraukas iš žurnalų, knygų ir pan. Galima surengti pradines diskusijas apie nuotraukas ir dalyvių simpatijas bei antipatijas. Tokia veikla naudinga siekiant išsiaiškinti, kokia yra ankstesnė dalyvių patirtis fotografuojant. Dažnai grupėje būna įvairių patirčių.

Atsižvelgdamas į užsiėmimo tikslus, turimą įrangą ir dalyvių interesus, **mokytojas gali pristatyti kai kuriuos pagrindinius techninius fotografijos aspektus**. Šiems ypatumams ir elementams paaiškinti gali būti naudojami nuotraukų iš knygų ir žurnalų pavyzdžiai. Galima aptarti šiuos pagrindinius aspektus:

Sudėtis. Supažindindamas su kompozicijos aspektais, suaugusiųjų švietėjas gali naudoti orientacinius klausimus:

- Koks yra pirmojo ir antrojo plano santykis?
- Kur turėtų būti pagrindinis nuotraukos objektas?
- Kaip sukurti erdvę prieš objektą?
- Kas lems rėmo padalijimą įstrižai?
- Kokias pagrindines figūras atpažįstame paveikslėliuose?

Požiūris. Suaugusiųjų švietėjas gali paskatinti dalyvius savo kūnu pritūpti ar atsistoti, kad jie galėtų **išbandyti skirtingus kameros kampus**. Žiūrėjimo taškas turi įtakos ir nuotraukos kompozicijai, ir emociniam įspūdžiui. Dalyviai gali pažaisti, žiūrėdami į žmones iš apačios ir iš viršaus.

Judėjimo pojūtis. Šis aspektas dažnai gali turėti įtakos vaizdui. Suaugusiųjų švietėjas gali paaiškinti, kaip galima naudoti įvairius nustatymus judesiui užfiksuoti, ir paskatinti dalyvius eksperimentuoti.

Šviesa. Rekomenduojama aptarti šviesą ir jos **savybes**, ypač natūralios šviesos skirtumus dienos metu, nuo ankstyvo ryto iki vakaro. Tai leis dalyviams nuspręsti, kada vykti į išvažiuojamąją fotosesiją.

4. Išraiška per fotografiją

Tolesni užsiėmimai turėtų būti skirti **diskusijoms, susijusioms su klausimu, kurį sprendžia PP veikla**. Suaugusieji dalyviai gali surengti smegenų šturmą, ką jie norėtų pakeisti dėl šios temos savo bendruomenėse. Jie gali pagalvoti apie tai, kaip galėtų perteikti savo patirtį fotografuodami ir kur jiems reikia nueiti, kad padarytų norimas nuotraukas. Suaugusiųjų švietėjas gali suskirstyti juos į mažesnes grupes pagal jiems rūpimus klausimus.

Kad paskatintų dalyvių kūrybinį mąstymą ir gebėjimą nustatyti dalykus, kuriuos jie nori užfiksuoti nuotraukose, pedagogas gali pasiūlyti tokią veiklą:

Suaugusiųjų besimokančiųjų prašoma užfiksuoti:

- mėgstamiausia laisvalaikio veikla
- mėgstamiausia vieta
- mėgstamiausias maistas
- mėgstamiausias asmuo

Norėdamas dar labiau paskatinti dalyvių kūrybiškumą, pedagogas gali naudoti platesnius terminus:

Sauga, Transportas, Parl, Tvarumas, Modelis, Detalė, kažkas raudono, Lyčių lygybė ir t. t. Pedagogas turėtų paskatinti dalyvius patiems siūlyti su temomis susijusias idėjas. Po to grupė gali aptarti įvairias galimybes ir nuspręsti, kur norėtų vykti fotografuoti.

Kai dalyviai labiau pasitikės savo fotografijos įgūdžiais ir pradės suvokti fotografijos, kaip priemonės, galimybes, jie taip pat galės pradėti rengti fotožurnalistinio stiliaus reportažus arba meniškesnius fotoreportažus.

5. Pranešimo stiprinimas ir individualizavimas

Dalijimasis, aptarimas ir pritaikymas. Nuotraukų aptarimas ir redagavimas, dalijimasis mintimis apie tai, ką nuotraukos praneša apie pagrindinę temą, ir įvairių rūšių teksto, papildančio nuotrauką, pridėjimas yra **tai, kas PP veiklą paverčia kur kas daugiau nei fotografijos kursu**. Tai apima nuotraukų atranką ir kritiką dėl jų techninių savybių ir, dar svarbiau, dėl jų potencialo perteikti konkrečią žinutę auditorijai.

Suaugusiųjų švietėjas gali pateikti visas nuotraukas arba tik keletą iš jų, kad visi dalyviai galėtų jas apžiūrėti ir sukurti pratimus, kuriais būtų galima pradėti diskusiją su visa grupe. Pavyzdžiui, dalyvių galima paklausti:

- išsirinkti tris mėgstamiausias nuotraukas ir padėti jas ant stalo.
- pasirinkti vieną iš nuotraukų, išsiaiškinti, kieno ji yra, ir kartu su autoriumi aptarti, kodėl ji jiems patinka.
- išsirinkti abejotiną nuotrauką arba nuotrauką, kuri jiems nepatiko, ir pateikti savo mintis, kaip patobulinti nuotrauką.
- išrikiuoti paveikslėlius pagal emocinę vertę, pradedant nuo vieno, kuris jiems nepatinka, ir baigiant vienu, kuris jiems patinka.
- pasirinkti konkrečią nuotrauką ir pakviesti kitus dalyvius ištarti asociacijas, kurios jiems kyla žiūrint į ją.

Teksto pridėjimas. PP gali taikyti tekstą kartu su nuotrauka. **Tekstas yra galinga priemonė, padedanti kontekstualizuoti nuotrauką ir skatinanti stebėtojus sutelkti dėmesį.** Teksto taikymas leidžia dalyviams dar labiau įtraukti žiūrovus į savo pasaulį. Teksto laukai gali būti labai svarbūs PP, kuriuose siekiama propagavimo tikslų, nes jie gali padėti auditorijai aiškiau suprasti fotografo žinutę. Tekstą gali sudaryti konkrečių nuotraukų antraštės, citatos arba ištisi pasakojimai, kurie seka po reportažinėmis nuotraukomis.

6. Sklaidos strategija

Sklaidos pobūdis, mastas, vieta ir tikslinė auditorija skirsis priklausomai nuo bendro PP veiklos tikslo ir uždavinių. Didinant informuotumą, keičiant suvokimą ar kovojant su stereotipais, tikslinga orientuotis į plačiąją visuomenę.

Kurdami **sklaidos strategiją**, rekomenduojame atsižvelgti į šiuos **veiksnius**:

- **Forma** - koks bus galutinis rezultatų formatas? Koks bus jų dydis ir raiška? Ar jie bus nespalvoti, ar spalvoti? Ar bus naudojamos kitos medijos, pavyzdžiui, vaizdo įrašai, fotomontažai, piešiniai ar skaitmeninės istorijos?
- **Auditorija** - kas yra tiesioginė tikslinė PP veiklos rezultatų grupė? Kokio amžiaus jie yra? Kokia jų socialinė, kultūrinė ir ekonominė aplinka? Kas geriausiai patrauktų jų dėmesį? Kiek žmonių tikimės pasiekti?
- **Biudžetas** - kiek ambicinga gali būti PP veikla?
- **Datos** - Kiek laiko truks sklaida? Ar datos sutampa su kitais renginiais, susijusiais su pagrindine veiklos tema?
- **Vertinimas** - Kaip bus vertinama auditorijos reakcija ir rezultatų suvokimas? Ar naudosis auditorijos klausymą, komentarų knygą, ar asmeninius interviu?

Dalyvaujamosios fotografijos metodas DVT kontekste:

Nėra skurdo

Siekdamas priartėti prie DVT Nr. skurdo, pedagogas galėtų pasiūlyti paprastą veiklą, vadinamą "Žurnalu". Tai **kūrybinė dalyvaujamosios fotografijos priemonė, kilusi iš laivo žurnalo, kelionės ataskaitos ar nuotraukų knygos sąvokos. Tai kūrybinė priemonė, skirta ir kolektyviniams, ir individualiam naudojimui.**

Suaugusieji dalyviai gali naudoti paprastą fotoaparata, žurnalą ir rašiklį. Kiekvienas dalyvis gauna galimybę išsakyti savo patirties lauką, apimančią tokius klausimus kaip tapatybė, teritorija ir tai, kaip jis įsivaizduoja ateitį. Užsiėmime pateikiama instrukcijų seka, į kurias dalyviai atsako naudodami unikalų fotografijos, žodžių derinį, piešiniai ir koliažai. Šie atsakymai pritaiko žurnalą kaip patirčių dirigentą. Ši priemonė gali būti ypač veiksminga sprendžiant tokias temas kaip "Be skurdo" ar "Be bado".

Dalyviai gali būti skatinami fotografuoti, užsirašyti ir eskizuoti savo aplinkos aspektus, kuriuos jie gali patirti per sąmoningą savo gyvenimo patirtį. Kurdami savo asmeninius archyvus, kuriais vėliau gali dalytis kolektyvinėse parodose, leidiniuose, socialiniuose tinkluose ir pan., jie siūlo intymų ir sąmoningą žvilgsnį iš vidaus į išorę.

Nulis bado

Veikla "Žemėlapiai ir atstumai" gali suteikti galingų dinamizuojančių rezultatų. Ji gali būti ypač veiksminga siekiant tokių DVT kaip "Nulis bado". **Suaugusieji besimokantieji gali apmąstyti tiek geografines, tiek vidines teritorijas**, fizinę ir emocinę kelionę. Žemėlapiai suteikia kūrybiškų galimybių naudoti internetinius žemėlapius ir nuotraukas kuriant subjektyvią grupinę miesto, kuriame išnaikintas badas, viziją.

Pedagogas galėtų vadovauti suaugusiųjų kūrybiniam procesui, užduodamas palaikančius klausimus:

- Ką matote pro langą mieste, kuriame nėra bado?
- Kur yra vieta, kur maistas nėra švaistomas?
- Kaip atrodo eiti miegoti tuščiu skrandžiu?

Gera sveikata ir gerovė

Sveikatą ir gerovę vertinant tvaraus vystymosi kontekste, dalyvaujama fotografija būtų galima pasinaudoti siekiant **pagerinti suaugusiųjų įgūdžius gyventi "protingiau", daugiausia dėmesio skiriant mitybos įpročiams, subalansuotai ir sveikai mitybai** ir pan.

Viena iš užduočių suaugusiems besimokantiems galėtų būti tokia:

- 1) Besimokantieji suskirstomi į nedideles grupes - ne daugiau kaip po keturis žmones;
- 2) Kiekvienai grupei išduodamas nuotraukų rinkinys (bent 10) su skirtingomis maisto nuotraukomis;
- 3) Kiekviena grupė aptaria šias nuotraukose pavaizduotas problemas, susijusias su maistu:
 - a) Kuris iš nuotraukose pavaizduotų maisto produktų yra žemesnėje maisto grandinės dalyje?
 - b) Kuris maisto produktas daro mažiausią poveikį aplinkai?
 - c) Kaip nuotraukose pavaizduotas maistas tinka žiedinei ekonomikai?

Ekonominis geros sveikatos ir gerovės aspektas apima **saugias ir sveikas darbo ir darbo sąlygas**. Dalyvaujamoji fotografija galėtų būti naudojama įvairioms situacijoms analizuoti ir informuotumui apie darbo sąlygas skatinti:

- 1) Kiekvienam dalyviui duodamos trys nuotraukos, kuriose pavaizduotos įvairios situacijos darbo vietoje, įskaitant darbuotojo ir darbdavio santykius, darbuotojų tarpusavio santykius, darbo vietos išplanavimą, neįgaliųjų, nėščių ar neseniai pagimdžiusių moterų darbo aplinką ir pan;
- 2) Dalyvis komentuoja kiekvieną nuotraukose pavaizduotą situaciją ir išreiškia savo nuomonę;
- 3) Jei yra laiko, į diskusiją galima įtraukti ir likusius grupės narius, apibendrinant tiek teigiamus, tiek neigiamus rezultatus.

Kokybiškas švietimas

Dalyvaujamoji fotografija galėtų **pabrėžti švietimo svarbą užimtumui ir gerovei, propaguoti švietimo vaidmenį mokymosi visą gyvenimą procese ir skatinti suaugusiųjų mokymosi procesą**. Suaugusiems besimokantiesiems galėtų būti pasiūlyta tokia veikla:

- 1) Suaugusieji mokiniai suskirstomi poromis;
- 2) Kiekvienai porai išduodamos trys skirtingų profesijų atstovų nuotraukos;
- 3) Dalyviams nuosekliai pateikiamos šios užduotys:
 - a) Išrikiuokite šias nuotraukas pagal galimą atlygį;
 - b) kokio išsilavinimo reikia kiekvienai profesijai ir kur jį galima įgyti;
 - c) Ar ir kaip persikvalifikuoti iš kitų dviejų nuotraukose pavaizduotų profesijų į šią profesiją;
 - d) Kokių kompetencijų ir (arba) talentų labiausiai reikia šiai profesijai?

Lyčių lygybė

Lyčių lygybės tema būtų galima pasiūlyti tokią veiklą:

- 1) Suaugusieji dalyviai padaro vieną nuotrauką, o tada bando surasti asmenį su panašia nuotrauka. Jie dalijasi savo apmąstymais poromis. Po to poros ateina su vienu trumpu pristatymu apie dvi nuotraukas.
- 2) Grupė aptaria, su kokiais iššūkiais moterys susiduria kasdieniame gyvenime (ekonomikos, politikos, švietimo ir kt.) ir kaip galima įgalinti moteris būti aktyvias ir ginti savo teises.
- 3) Pedagogai ir dalyviai dalijasi sėkmės istorijomis apie tai, kaip moterys buvo ir yra pristatomos istorijoje.

Švarus vanduo ir sanitarija

PP šioje temoje galima naudoti taip:

- 1) Švietėjas suaugusiems dalyviams duoda užduotį apskaičiuoti, kiek vandens per dieną/savaitę/mėnesį vienas jų šeimos narys išleidžia gerti, gaminti maistą, skalbti, valyti, valyti, higienai, sanitarijai (tualetui), gėlėms laistyti ir t. t. Dalyviai dalijasi savo sudarytais sąrašais.
- 2) Švietėjas išdalina nuotraukas dalyviams ir paprašo jų apmąstyti vaizdus.
- 3) Grupė pradeda diskusiją apie švaraus vandens trūkumą išsivysčiusiose ir besivystančiose šalyse.
- 4) Švietėjas pateikia informaciją, kad vieniems marškinėliams pagaminti reikia apie 2700 litrų vandens. Šiandien kas trečias mūsų planetos gyventojas neturi saugaus geriamojo vandens. Jungtinės Tautos pristatė bendrą tikslą: iki 2030 m. kiekvienam žmogui užtikrinti švarų vandenį ir sanitarines sąlygas. Tai reiškia, kad per mažiau nei dešimt metų saugus vanduo bus prieinamas maždaug 8 mlrd. žmonių. Vienintelis

būdas įgyvendinti šį įsipareigojimą - atsakingiau naudoti vandenį. Pristatymo metu dalyviams turėtų būti rodomos teminės nuotraukos, kad jie geriau įsisavintų informaciją.

Įperkama ir švari energija

Siekiant priartėti prie švarios energijos temos, suaugusiems besimokantiesiems būtų galima pasiūlyti **"TAF!" fotografijos seminarą**. Dirbtuvėse siūloma **derinti urbanistinę intervenciją ir aplinkosauginį aktyvizmą**. Jame fotografija naudojama kaip **veiksmo viešosiose ir privačiose erdvėse priemonė**. Križiškai apmąstę nagrinėjamą temą, dalyviai kviečiami padaryti milžiniškas koliažines nuotraukas ir klijuoti jas ant sienų iš anksto pasirinktoje miesto vietoje.

<https://rasterbator.net/> gali būti naudojamas vaizdams užpildyti iki milžiniško plakato dydžio. Dalyviai gali juos atsispausdinti specialiais spausdintuvais arba naudoti A4 formato ir koliažą, kad priklijuotų vaizdą ant sienos. Jie gali naudoti patogesnius, jau paruoštus tapetų klijus arba kviečių pastą (miltai ir vanduo) klijuoti ant sienos. Dalyviai taip pat gali pritvirtinti paveikslėlius prie plakatų ir juos pakabinti, panaudoti juos ant ženklų per protestus. Kur jie gali panaudoti nuotraukas, riboja jų fantazija. Nuotraukas galima atspausdinti ant helio balionų arba ant milžiniškų skydų, kuriais žmonės ginasi nuo riaušių policijos.

Deramas darbas ir ekonomikos augimas

Dalyvaujamoji fotografija galėtų būti naudojama **siekiant skatinti tvarų, integracinį ir tvarų ekonomikos augimą, produktyvų užimtumą ir deramą darbą visiems**.

Kiekvienas suaugusysis susidūrė su momentais, kai **galvojo apie karjerą, turimus įgūdžius ir ateities lūkesčius**. Kai kurie suaugusieji analizuoja ir svarsto, koks darbas atitinka jų norus, lūkesčius ir kompetencijas. Tokiems **apmąstymams sustiprinti** galėtų būti naudojama dalyvaujamoji fotografija.

Rekomenduojame veiklą pritaikyti dviem suaugusiųjų grupėms:

- jauni suaugusieji darbo patirties pradžioje.
- brandaus amžiaus suaugusiems žmonėms, kai jie renkasi darbą.

Pedagogas turėtų suteikti besimokantiesiems galimybę improvizuoti pagal duotus nurodymus:

1. Prisiminkite savo vaikystės svajones ir išreikškite jas nuotrauka, kurią būtų galima analizuoti kartu su teiginiu: "Kaip mūsų norai galėtų virsti realybe?"
2. Išreikškite su nuotrauka: "Kaip atrodo žmogus, kai jis mėgaujasi savo darbu?"
3. Suraskite medį, lapą, akmenį, šaką ir padarykite nuotrauką, kuri atspindėtų ekonomikos augimą.

Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra

Kiekvieną dieną suaugusieji susiduria su mados, greito maisto ir naujų automobilių reklamomis. Apskritai norime, kad mūsų pasaulis būtų švarus ir saugus gyventi, bet tuo pat metu perkame naujausią išmanųjį telefoną sau arba savo vaikams. Džiaugiamės, jei per didelius išpardavimus galime įsigyti naujų drabužių, ir mums nerūpi, kad šie drabužiai pagaminti mažas pajamas gaunančiose šalyse.

Reaguojant į šias problemas, galima naudoti dalyvaujimąją fotografiją. Švietėjai gali pasiūlyti besimokantiems suaugusiesiems atlikti šias užduotis:

1. Suraskite tvarios infrastruktūros pavyzdžių ir įamžinkite juos fotografuodami.
2. Organizuokite žygį pėsčiomis, kad populiaritytėtė tvarią infrastruktūrą ir fotografuotumėtė aplinką. Mėgaukitės akimirka ir dalinkitės savo patirtimi.

Nelygybės mažinimas

Pedagogas gali pasiūlyti tokią veiklą:

- 1) Kiekvienas besimokantis suaugusysis gauna 3 nuotraukų rinkinį.
- 2) Kiekvieno dalyvio prašoma sukurti **istoriją apie nelygybę ir galimybes ją mažinti savo bendruomenėje** (iki 5 minučių trukmės istorija arba realūs atvejai).
- 3) Dalyviai dalijasi savo istorijomis su kitais grupės nariais.

Kai kurios nuotraukos gali būti tos pačios skirtingiems dalyviams, kad jie galėtų palyginti savo istorijas diskusijų ir refleksijos metu po istorijų pristatymo. Pedagogai gali paskatinti grupę rasti bendrą išvadą dėl nelygybės sąrašo ir veiksmų šiai nelygybei mažinti. Šios diskusijos metu galima naudoti nuotraukas.

Tvarūs miestai ir bendruomenės

Pateiktos užduotys supažindins suaugusiuosius dalyvius su naujomis žiniomis ir įgūdžiais, **skatins aktyviai dalyvauti** ir suteiks jiems galimybę per fotografiją užmegzti ryšį.

Nuotraukų reportažas. pedagogas prašo suaugusiųjų besimokančiųjų:

- 1) sužinoti apie žaliuosius renginius savo bendruomenėje (miesto sodininkystę, apsikeitimą sėklomis, ūkininkavimo turgelius, muges ir t. t.) ir prie jų prisijungti.
- 2) sukurti fotoreportažą iš renginio, kuriame būtų panaudotos nuotraukos, interviu ir trumpas tekstas.
- 3) surengti nedidelę fizinę ar virtualią nuotraukų seriją.

Nuotraukų paroda. pedagogas klausia dalyvių:

- 1) pagalvoti apie pavyzdžius, tinkamus tvariems miestams ir bendruomenėms.
- 2) grupėse atlikti lauko darbus ir (arba) apsilankyti vietovėse.
- 3) padaryti kuo daugiau nuotraukų iš kiekvienos vietos.

- 4) aptarti ir atrinkti geriausias nuotraukas nuotraukų parodai.
- 5) surengti nedidelę fizinę ar virtualią nuotraukų parodą mokykloje, bibliotekoje ar vietos savivaldybėje.
- 6) reklamuoti savo renginį: pakviesti spaudos atstovus, visuomenę ir įkvepiančius kviestinius kalbėtojus į atidarymą ir (arba) vemisažą, kad būtų pabrėžti DVT ir aplinkosaugos klausimai.

Atsakingas vartojimas ir gamyba

Klausimai iš **S.A.F.E [KORTELIU](#)** būtų **ypač naudingi grupinėse diskusijose ir rengiant temines fotografijos sesijas**. Kortelėse esantys klausimai suteikia įkvėpimo ir leidžia rengti dalyvaujamosios fotografijos seminarus, kuriuose derinami teoriniai užsiėmimai, grupinis darbas lauke ir individualios užduotys.

Seminaro dalyviai gali dirbti tiek grupėse (siekiant paskatinti diskusijas ir idėjų šturmą), tiek individualiai (skatinant susikaupti ir asmeniškai apmąstyti).

Veikla: PP 4x RE: suaugusiųjų mokinių prašoma individualiai arba grupėje sukurti paveikslėlių grandinę, kuri atspindėtų **pakartotinio naudojimo, pakartotinio perdėbimo, pakartotinio suporavimo ir pakartotinio užpildymo** principą.

Pareiškimai dėl galimų vaizdų:

- 1) pakeisti visus plastikinius maišelius silikoniniais,
- 2) papildykite muilo, šampūno ir kremo buteliukus,
- 3) pirkti produktus iš tvaraus derliaus.

Veiksmai klimato srityje

Atsižvelgdami į dabartinius klimato pokyčius, **suaugusieji besimokantieji suvokia, kad reikia skubiai imtis veiksmų**. Veiksmai klimato srityje - tai intensyvesnės pastangos mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir stiprinti atsparumą bei gebėjimą prisitaikyti prie klimato kaitos sukeltų padarinių, įskaitant: su klimato kaita susijusius pavojus visose šalyse; klimato kaitos priemonių integravimą į nacionalinę politiką, strategijas ir planavimą; švietimo, informuotumo didinimo ir žmogiškųjų bei institucinių gebėjimų gerinimą klimato kaitos švelninimo, prisitaikymo, poveikio mažinimo ir ankstyvojo perspėjimo srityse. <https://www.sdfinance.undp.org/content/sdfinance/en/home/sdg/goal-13--climate-action.html>.

Taigi, suaugusiųjų švietime reikia skatinti pokyčius gerinant socialines, ekonomines ir aplinkosaugos galimybes bei ugdant besimokančiųjų tvarų požiūrį į aplinką.

PP metodas gali padėti tiesiogiai įtraukti dalyvius į veiksmą, o ne į teorinį mokymąsi. Siūlomu užsiėmimu siekiama padėti dalyviams sustiprinti ir suasmeninti klimato veiksmo žinią. Švietėjas: "Šviečiamoji veikla" - tai veikla, kurios tikslas - padėti dalyviams dalyvauti akcijoje: 1. Supažindina dalyvius su darnaus vystymosi tikslais.

2. Aptaria klimato veikslių reikšmę, remdamasis **suaugusiųjų švietėjams skirtu S.A.F.E vadovu**.
3. Pasiūlykite dalyviams sudaryti pavojingų klimato kaitos padarinių sąrašą.
4. Paprašo dalyvių surinkti paveikslėlius, vaizduojančius tokį pavojingą poveikį.
5. Naudodami surinktus paveikslėlius, sukurkite keletą plakatų su stipria žinute. Plakatai gali būti naudojami nedidelei parodai arba kaip spaudiniai.

Siekiant nuoseklumo ir taupant išteklius, rekomenduojama naudoti turimą medžiagą iš šių leidinių:

1. S.A.F.E (Sustainable Attitude For Environment) atvejo tyrimas suaugusiųjų švietime [čia](#).
2. S.A.F.E vadovas suaugusiųjų švietėjams - Vadovą skaitykite [čia](#).
3. S.A.F.E medžiaga suaugusiems [čia](#) ir [KORTELĖS](#) spausdinimui.

Taika, teisingumas ir stiprios institucijos

Suaugusiųjų švietėjai, naudojantys **dalyvaujamąją fotografiją, turėtų suaugusiems besimokantiems pateikti filosofijos idėją**. Realus suaugusiųjų besimokančiųjų įsitraukimas į savo fotografijos kūrimą leis jiems ugdyti įvairias kompetencijas (meninę, kritinio mąstymo, filosofinio požiūrio ir kt.).

Suaugusiųjų švietėjai, kalbėdami apie taiką, teisingumą, turėtų sutelkti dėmesį į teigiamus dalykus ir paskatinti besimokančiuosius suaugusiuosius pagalvoti, kaip jie galėtų išreikšti savo nuomonę, naudodami fotografiją kaip vaizdinį metodą požiūriui, nuomonei išreikšti. Šiam tikslui pasiekti švietėjas galėtų pasiūlyti šiuos dalykus:

1. Pasirinkite kampą, kuriuo galėtumėte išreikšti, kaip taika galėtų būti išreikšta jūsų aplinkoje esančiais ištekliais? Kaip suprantate taiką: Gyvenimas be karų, kovų, diskriminacijos, kelionė be apribojimų, mokymasis, judėjimas?
2. Kaip galėtumėte padaryti nuotrauką, kuria išreiškiamos kibernetinės patyčios?
3. Kaip galėtumėte išreikšti tėvų, bandančių apsaugoti savo vaiką nuo virtualaus smurto, jausmą?

Partnerystė siekiant tikslų

Tvaram vystymuisi **labai svarbus bendradarbiavimas visais lygmenimis**. Tačiau jis visada prasideda nuo žmogaus, jo artimiausios aplinkos, bendruomenės vertybių ir konkrečių veikslių. Dalyvaujamas nuotraukas galima naudoti skatinant įvairias partnerystes siekiant tvaraus požiūrio į aplinką toliau nurodytais būdais.

1 variantas.

1. Suaugusiųjų mokinių prašoma nufotografuoti visuomenės dalyvavimą sprendžiant įvairius socialinius ir aplinkosaugos klausimus arba fotografuoti tvarią iniciatyvą.
2. Iš padarytų nuotraukų galima sukurti nedidelę parodą.
3. Suaugusieji mokiniai kviečiami pakomentuoti nuotraukose pavaizduotas situacijas ir nurodyti jose dalyvaujančias šalis.

2 galimybė.

1. Suaugusieji mokiniai suskirstomi į grupes po tris.
2. Kiekvienai grupei duodama po vieną nuotrauką, kurioje pavaizduota vietos bendruomenei svarbi problema, pavyzdžiui, daugiabučių namų kiemai, vaikų žaidimų aikštelės, rampos ir išėjimai neįgaliesiems, nešvarios poilsio aikštelės ir pan.
3. Grupės nariams duodama užduotis nustatyti:
 - Ką galima padaryti, kad situacija nuotraukoje būtų geresnė?
 - Kas turėtų tai daryti?
 - Kaip į problemos sprendimą gali būti įtrauktos skirtingos institucijos ir (arba) organizacijos?
 - Ką konkrečiai kiekvienas grupės narys gali padaryti, kad išspręstų problemą?
4. Kiekviena grupė pristato diskusijų rezultatus.

B skirsnis: Šalių partnerių suaugusiųjų, suaugusiųjų švietėjų dalyvavimo nuotraukų rinkinys

Su darnaus vystymosi tikslais susijusios problemos partnerių bendruomenėse

Suaugusieji besimokantieji turėtų naudotis šiuo metodu ir fiksuoti su DVT susijusius klausimus savo bendruomenėse. Jie taip pat gali siūlyti šių problemų sprendimą naudodamiesi fotografija.

17 darnaus vystymosi tikslų (DVT), kuriais siekiama pakeisti mūsų pasaulį:

- 1 TIKSLAS: jokio skurdo
- 2 TIKSLAS: jokio bado
- 3 TIKSLAS: gera sveikata ir gerovė
- 4 TIKSLAS: kokybiškas švietimas
- 5 TIKSLAS: lyčių lygybė
- 6 TIKSLAS: švarus vanduo ir sanitarija
- 7 TIKSLAS: įperkama ir švari energija
- 8 TIKSLAS: deramas darbas ir ekonomikos augimas
- 9 TIKSLAS: Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra
- 10 TIKSLAS: mažesnė nelygybė
- 11 TIKSLAS: tvarūs miestai ir bendruomenės
- 12 TIKSLAS: atsakingas vartojimas ir gamyba
- 13 TIKSLAS.
- 14 TIKSLAS: Gyvenimas po vandeniu
- 15 TIKSLAS: Gyvenimas sausumoje
- 16 TIKSLAS: Taika ir teisingumas Stiprios institucijos

17 TIKSLAS: Partnerystė tikslui pasiekti

AFTERWORD

Kiekvienos šalies dalyviai pabrėžė, kad ši 2021 m. vasara po pandemijos buvo naudinga galvoti ir rinkti nuotraukas, paremtas DVT. Nuotraukas rinko suaugusieji, suaugusiųjų švietėjai iš šešių šalių, siekdami užmegzti ryšį, įgalinti ir parodyti, kaip panašiai ir skirtingai suprantame 17 DVT. Suaugusieji besimokantieji praleido darydami dalyvaujamąją fotografiją individualiai ir grupėje. Suaugusiųjų švietėjai ir besimokantys suaugusieji, naudodamiesi dalyvaujamosios fotografijos metodologija ir apibrėžtais įkvepiančių nuotraukų pasiūlymais, patyrė ryšį tarp DVT, realaus gyvenimo (tikrovės) ir asmeninio tobulėjimo (supratimo) apie DVT filosofiją. Dalyvaujančios organizacijos diskutavo su savo suaugusiais besimokančiais ir atrinko nuotraukas, labiausiai susijusias su DVT.

Šios nuotraukos taip pat patalpintos internete, iš kur galite jas nemokamai atsisiųsti ir naudoti:

http://www.projectsforyou.eu/bwg_gallery/participatory-photography/

Europos Komisijos parama šio leidinio leidybai nereiškia, kad ji pritaria jo turiniui, kuris atspindi tik autorių požiūrį, o Komisija ir nacionalinė agentūra negali būti laikomos atsakingomis už bet kokį jame pateiktos informacijos panaudojimą.